

Jolanta Kolonko, Teresa Grzywna, Danuta Sternal, Beata Babiarczyk

Wydział Nauk o Zdrowiu, Katedra Pielęgniarstwa Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej

Licencjackie studia pomostowe dla pielęgniarek w opinii studentów WNOZ ATH w Bielsku-Białej

WNOZ ATH Students Opinion of the Bachelor's Degree Studies for Nurses

Adres do korespondencji:

mgr Jolanta Kolonko
Akademia Techniczno-
-Humanistyczna
ul. Willowa 2,
43-309 Bielsko-Biała
tel.: (0 33) 827 94 03
e-mail: jkolonko@ath.bielsko.pl

STRESZCZENIE

Wstęp. Żyjemy w czasach licznych zmian dotyczących systemu ochrony zdrowia, a także systemu kształcenia pielęgniarek i położnych na poziomie wyższym. Obecnie w naszym kraju pielęgniarce i położne mogą uzupełniać swoje wykształcenie do poziomu wyższego licencjackiego.

Cel pracy. Celem niniejszej pracy było poznanie opinii pielęgniarek – studentek WNOZ ATH z Bielska-Białej na temat „studiów pomostowych”. Przedmiotem zainteresowania były: główne motywy podjęcia studiów, ocena realizacji zajęć, stopień satysfakcji ze studiowania w ramach projektu „Pielęgniarki i Pielęgniarze z licencjatem” oraz główne treści tematyczne przydatne w pracy zawodowej.

Materiał i metody. Analizę przeprowadzono na podstawie anonimowych kwestionariuszy. Grupę badaną stanowiło 218 pracujących pielęgniarek z województwa śląskiego.

Wyniki i wnioski. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono, że głównym motywem uzupełnienia wykształcenia było zapewnienie bezpiecznej przyszłości zawodowej oraz wewnętrzna potrzeba dowartościowania własnej osoby. Badane pielęgniarki dobrze i bardzo dobrze oceniają realizację zajęć na studiach. Tematyka kliniczna i pielęgniarstwo zdecydowanie dominują w rankingu przydatności zagadnień kształcenia w pracy zawodowej pielęgniarek.

Problemy Pielęgniarstwa 2008; 16 (1, 2): 88–93

Słowa kluczowe: studenci, pielęgniarce, kształcenie

ABSTRACT

Introduction. We live in the times of numerous changes concerning both the public health system and the nurses and midwives education system. Nowadays in our country nurses and midwives can improve their education to a higher, bachelor's degree level.

Aim. The aim of the study was to find the nurses opinion – the students of the bachelor's studies WNOZ ATH from Bielsko-Biala. The subject of interest were:

the main motives for taking up the studies, the evaluation of lectures, the level of satisfaction from the studies within “The nurses with the Bachelor's Degree” project and the main subjects indispensable for professional work.

Materials and methods. The analysis was made based on anonymous questionnaires. Study group comprised of 218 employed nurses from Silesia Province.

Results and conclusions. The results of empirical study allow to claim that the main reason for getting higher education was providing safe professional future and the need of self-valuation. The nurses claim that the studies and the lectures were conducted on a good and very good level. Clinical subjects and nursing are the most indispensable issues in the work of nurses.

Nursing Topics 2008; 16 (1, 2): 88–93

Key words: students, nurses, education

Wstęp

Żyjemy w czasach licznych zmian dotyczących systemu ochrony zdrowia, a także systemu kształcenia pielęgniarek i położnych na poziomie wyższym. Zachodzące zmiany determinowane są czynnikami demograficznymi, środowiskowymi, społeczno-kulturowymi, a także politycznymi — między innymi poprzez proces integracji z UE, politykę zdrowotną oraz sytuację ekonomiczną społeczeństwa [1]. Współczesne pielęgniarstwo europejskie, w tym także i polskie, uległo dużym przeobrażeniom. Największe zaś i najbardziej zauważalne zmiany dotyczą procesu kształcenia pielęgniarek [2]. Obecnie w naszym kraju pielęgniarce i położne, które uzyskały kwalifikacje zawodowe po ukończeniu średnich szkół zawodowych, mogą uzupełniać swoje wykształcenie do poziomu wyższego — licencjackiego, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 11 maja 2004 roku (Dz.U. nr 110, poz. 1170). Możliwość uzupełnienia kompetencji dla pielęgniarek i położnych dyplomowanych stwarzają studia uzupełniające „pomostowe” [3], które nie są obowiązkowe. Żadne regulacje prawne, a w szczególności Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. nr 92, poz. 885), nie zobowiązują pielęgniarek i położnych posiadających dyplom ukończenia tylko średniej szkoły medycznej do uzupełnienia wykształcenia do poziomu wyższego — licencjackiego (www.pielęgniarki.info.pl) [4].

W roku akademickim 2004/2005, który był pierwszym rokiem tego typu kształcenia w Polsce, studia licencjackie pomostowe podjęło prawie 4000 pielęgniarek i ponad 600 położnych (www.pielęgniarki.info.pl). Wydział Nauk o Zdrowiu Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej kształci pielęgniarki od roku akademickiego 2005/2006 — posiada zatem pierwsze absolwentki licencjackich studiów zawodowych. Motywy, którymi kierowały się pielęgniarki decydujące się na uzupełnienie wykształcenia do poziomu licencjatu, oraz ich ocena tej właśnie ścieżki kształcenia wydają się ciekawymi zagadnieniami.

Cel pracy

Celem niniejszej pracy było poznanie opinii pielęgniarek studentek licencjackich studiów pomostowych WNOZ ATH z Bielska-Białej na temat tych studiów.

Przedmiotem zainteresowania były: główne motywy podjęcia studiów, ocena realizacji zajęć i stopień satysfakcji ze studiowania w ramach projektu „Pielęgniarki i Pielęgniarze z licencjatem” oraz wskazanie głównych treści tematycznych przydatnych w pracy zawodowej.

Materiał i metody

W pracy zastosowano metodę sondażu diagnostycznego; jako narzędzia badawczego użyto kwestionariusza ankiety własnej konstrukcji składającego się z pytań zamkniętych i otwartych dotyczących: motywów podjęcia studiów uzupełniających, najbardziej przydatnych w pracy zawodowej treści merytorycznych i praktycznych, oceny stopnia satysfakcji ze studiowania. Użyte wyniki poddano jakościowej analizie.

Badania przeprowadzono w lutym 2008 roku wśród 218 studentów i absolwentów pielęgniarstwa licencjackich studiów pomostowych Wydziału Nauk o Zdrowiu Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej.

Charakterystyka badanej grupy

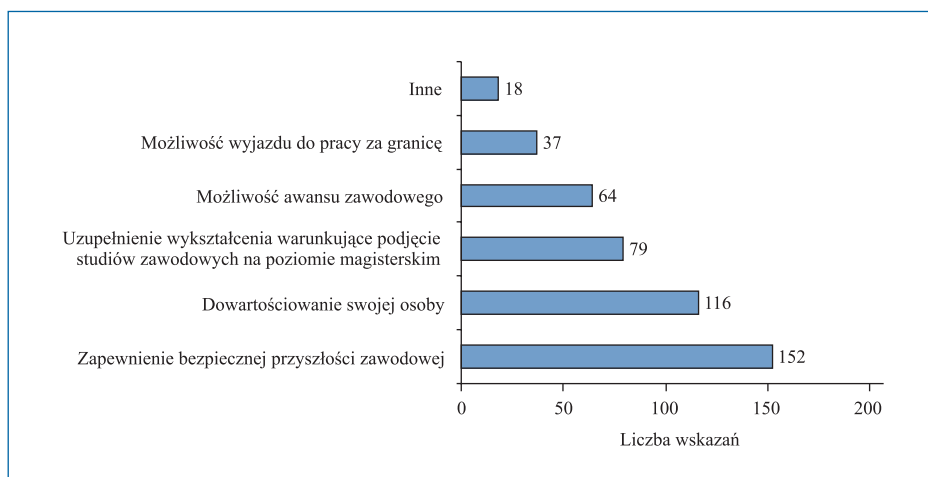
Osoby badane to absolwentki pielęgniarstwa ścieżki kształcenia A i D w roku akademickim 2005/2006 ($n = 62$); absolwentki pielęgniarstwa ścieżki kształcenia A w roku akademickim 2006/2007 ($n = 80$) oraz osoby aktualnie studiujące w ramach ścieżki A w roku akademickim 2007/2008 ($n = 76$).

Wszystkie badane osoby to kobiety mieszkające na terenie województwa śląskiego (co było związane z warunkami rekrutacji w ramach realizowanego projektu unijnego „Pielęgniarki i Pielęgniarze z licencjatem”, pozyskującego środki finansowe na to kształcenie), w większości mieszkające na terenach miejskich (57,3%, tj. 125 osób). Najliczniejszą grupę stanowiły pielęgniarki między 30. a 40. rokiem życia, średnia wieku wynosiła 38 lat. Grupa badana to osoby czynne zawodowo, w zdecydowanej większości (138 osób) legitymujące się doświadczeniem zawodowym powyżej 10 lat, tylko 3 osoby były zatrudnione na stanowisku pielęgniarki krócej niż 1 rok. Najliczniejszą grupę wśród pielęgniarek podejmujących kształcenie stanowiły osoby zatrudnione w szpitalach (67%, tj. 146 osób), w ZOZ (22%, czyli 50 osób) niepełniące żadnych funkcji administracyjnych. Jedynie 1 osoba (0,5%) prowadziła Grupową Praktykę Pielęgniarską.

Wyniki

Analizując uzyskane dane poszukiwano odpowiedzi na pytanie, dlaczego dyplomowane pielęgniarki decydują się na podjęcie licencjackich studiów pomostowych.

Rycina 1 przedstawia dane, z których wynika, że głównym motywem wyboru studiów licencjackich pomostowych wśród pracujących zawodowo pielęgniarek było zapewnienie bezpiecznej przyszłości zawodowej — 152 odpowiedzi (69,7%) oraz dowartościowanie

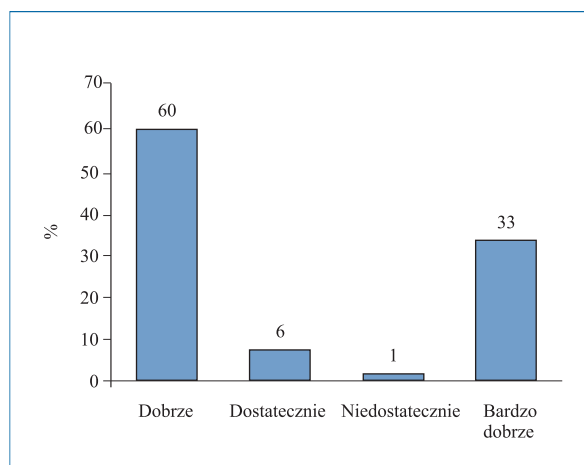
Rycina 1. Motywy podjęcia licencjackich studiów pomostowych przez badanych respondentów (możliwość wybrania więcej niż jednej odpowiedzi). Źródło: badania własne

Figure 1. The surveyed students motives taking up the bachelor's degree studies (more than one answer can be chosen). Source: own research

własnej osoby — 116 odpowiedzi (53,2%). Uzupełnienie wykształcenia warunkujące podjęcie studiów zawodowych na poziomie magisterskim to powód podjęcia studiów dla 79 osób (36,2%). W opinii 64 osób (29,3%) uzupełnienie wykształcenia daje również możliwość awansu zawodowego. W grupie badanych 218 pielęgniarek 22 osoby (10%) pełnią funkcje administracyjne, takie jak: dyrektor lub kierownik, przełożona pielęgniarek, pielęgniarka oddziałowa i jej zastępca. Można przyjąć, że dla jednej grupy respondentów jest to szansa na awans, a dla drugiej grupy badanych podniesienie kwalifikacji z pielęgniarstwa stabilizuje ich sytuację zawodową.

Możliwość wyjazdu do pracy za granicę jako czynnik motywujący do podjęcia wspomnianych studiów plasuje się na przedostatnim miejscu, co nie potwierdza ogólnie panującej opinii o masowej chęci pielęgniarek do emigracji zarobkowej. W pewnym stopniu może to wynikać ze struktury wiekowej badanej grupy respondentów, w której osoby bardzo młode, w powszechnej opinii najchętniej deklarujące chęć wyjazdu do pracy za granicę, stanowią tylko niewielki procent ogółu badanych (4,6% — 10 osób w wieku do 30. roku życia).

Tylko 18 respondentów udzieliło jeszcze innej odpowiedzi. Znamienne jest to, że fakt refundacji studiów (częściowej lub całkowitej) okazał się czynnikiem skłaniającym do podjęcia studiów tylko dla 10 spośród 218 badanych pielęgniarek. Nasuwa się więc pytanie: „Czy chęć podnoszenia kwalifikacji zawodowych jest tak silna, że w trudnej sytuacji ekonomicznej tej grupy zawodowej refundacja studiów nie jest najistotniejszym motywem podjęcia dalszego kształcenia?”.

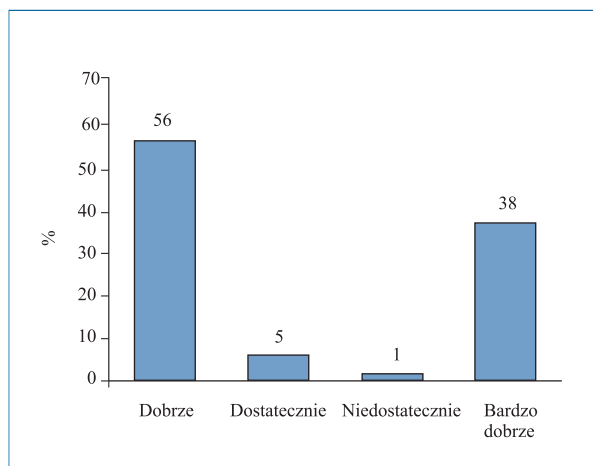
Rycina 2. Ocena realizacji zajęć na studiach pomostowych w opinii badanych respondentów. Źródło: badania własne

Figure 2. The evaluation of classes at the bachelor's degree studies according to the surveyed students. Source: own research

Przeprowadzone badania ankietowe dotyczyły również oceny realizacji zajęć na licencjackich studiach pomostowych przez studium pielęgniarki (ryc. 2).

Większość respondentów zrealizowane zajęcia oceniła dobrze i bardzo dobrze (93%). Stopień zadowolenia badanych z uczestnictwa w projekcie „Pielęgniarki i Pielęgniarze z licencjatem” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego kształtował się porównywalnie do oceny realizacji zajęć (ryc. 3).

Można zatem przyjąć, że pozytywna ocena realizacji zajęć wpływała korzystnie na stopień zadowolenia studentek z faktu studiowania (lub odwrotnie). Zado-

Rycina 3. Stopień zadowolenia z uczestnictwa w projekcie unijnym — „Pielęgniarki i Pielęgniarze z licencjatem” według badanych respondentów. Źródło: badania własne

Figure 3. The level of satisfaction from the participation in the EU Project — „The Nurses with Bachelor’s Degree” according to the respondents. Source: own research

wolenie respondentów przekłada się bezpośrednio na poziom wykształcenia, ponieważ zadowolony student lepiej i chętniej się uczy.

Analizując odpowiedzi na pytanie: „Jaka tematyka będzie dla Pani najbardziej przydatna w pracy zawodowej?”, wzięto pod uwagę tylko odpowiedzi absolwentów pielęgniarstwa licencjackich studiów pomostowych (142 osoby, tj. 65% ogółu badanych re-

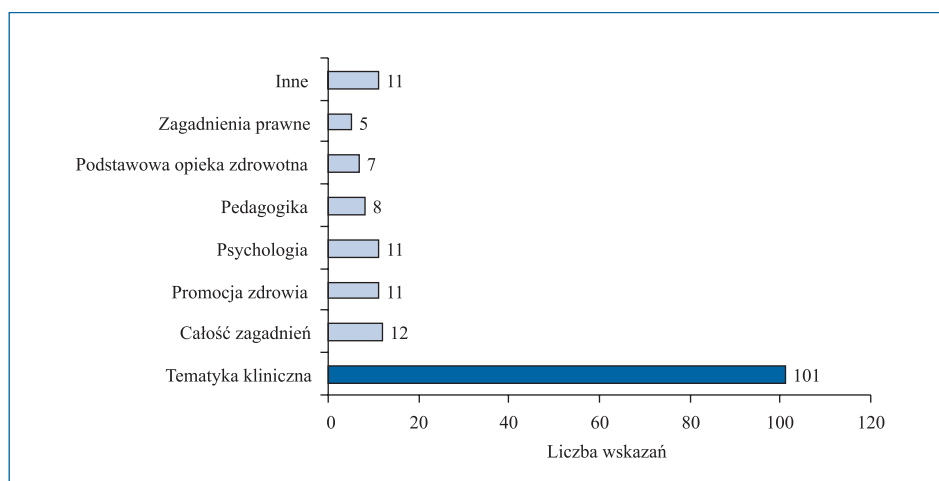
spondentów). W pracy założono, że jedynie absolwenci będą w stanie dać adekwatną odpowiedź na to pytanie, ponieważ tylko ta grupa przeszła całą ścieżkę kształcenia. Uzyskane w tym zakresie opinie respondentów przedstawiają ryciny 4 i 5.

Jako najbardziej przydatną respondentki oceniły wiedzę z zakresu przedmiotów klinicznych i pielęgniarstwa (101 wskazań), co pośrednio wskazuje, że pielęgniarki na co dzień w swojej pracy zawodowej w największym stopniu wykorzystują zdobyte informacje z tego zakresu. Najmniej wskazań (5) otrzymały zagadnienia prawne, chociaż z punktu widzenia pracującej zawodowo pielęgniarki znajomość podstawowych zagadnień prawnych jest konieczna.

Promocja zdrowia, psychologia, pedagogika, podstawowa opieka zdrowotna oraz zagadnienia prawne być może w mniejszym stopniu są wykorzystywane czynnie w pracy zawodowej respondentów, co wynika zapewne także ze struktury zatrudnienia. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na niepełnosprawność i rehabilitację, mikrobiologię, badania fizykalne, organizację i zarządzanie, zdrowie publiczne oraz etykę.

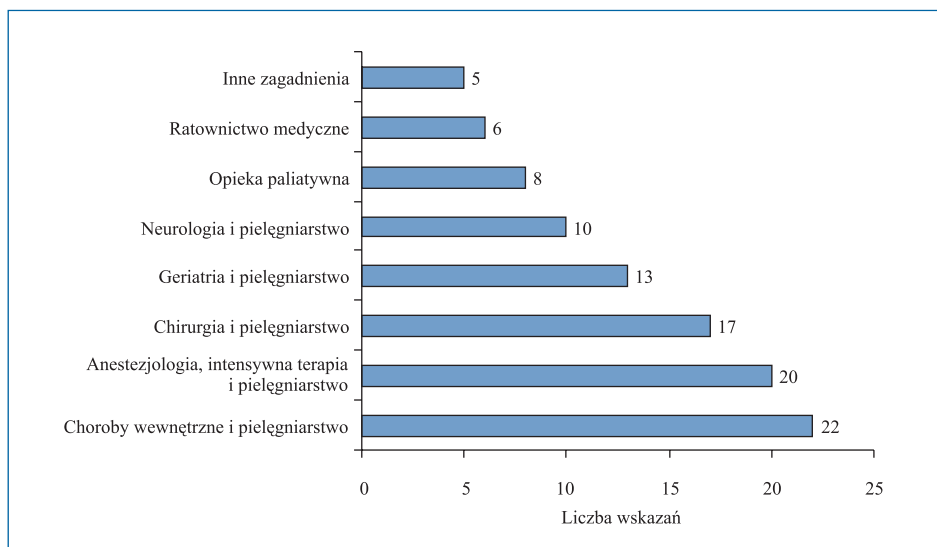
Z tematyki klinicznej i pielęgniarstwa najwyższą przydatność (22 wskazania) otrzymały choroby wewnętrzne wraz z pielęgniarstwem internistycznym, co wydaje się być zrozumiałym, ponieważ pielęgniarki w swojej pracy zawodowej z zagadnieniami internistycznymi spotykają się na każdym oddziale (ryc. 5).

Następnie plasowały się w kierunku malejącym anesteziologia i intensywna terapia z pielęgniarstwem (20 wskazań); chirurgia z pielęgniarstwem (17);

Rycina 4. Przydatność zagadnień kształcenia w pracy zawodowej według badanych respondentów (możliwość wybrania więcej niż jednej odpowiedzi). Źródło: badania własne

Figure 4. The usefulness of the issues of professional work education according to the surveyed respondents (more than one answer can be chosen). Source: own research

Rycina 5. Przydatność przedmiotów klinicznych w pracy zawodowej według badanych respondentów. Źródło: badania własne

Figure 5. Usefulness of the clinical subjects in the professional work according to the surveyed respondents. Source: own research

geriatria z pielęgniarstwem (13); neurologia z pielęgniarstwem (10); opieka paliatywna (8) oraz ratownictwo medyczne (6).

Badanym pielęgniarkom zadano także pytanie o korzyści (poza wiedzę) płynące z faktu studiowania. Najczęściej wymienianą korzyścią było „szersze spojrzenie na pielęgniarstwo”. Takiej odpowiedzi udzieliło 158 osób (72,4% ogółu badanych). Należałoby rozwinąć temat, co w opinii studentów znaczy „szersze spojrzenie na pielęgniarstwo”. Autorki pracy mogą się jedynie domyślać, że chodziło z jednej strony o poszerzenie wiedzy z zakresu wszystkich gałęzi pielęgniarstwa, a z drugiej strony o możliwość świeżego spojrzenia na pacjenta przez pryzmat jego problemów i potrzeb w holistycznym ujęciu, na które w czasie wykładów i ćwiczeń zwracano szczególną uwagę.

Z innych wymienianych korzyści wymieniano: nawiązanie nowych kontaktów międzyludzkich 61%; większą pewność siebie 47,2%; podwyższenie samooceny 38,5%; inne korzyści 1,8%.

Dyskusja

Pielęgniarki, podejmując licencjackie studia pomostowe, umacniają swoją pozycję zawodową. O pozytywnym wpływie studiów licencjackich na podniesienie prestiżu zawodowego położnych oraz ułatwieniu zdobycia pracy w zawodzie w Polsce i za granicą donoszą badania Krajewskiej-Kulak i współautorów na studen-

tach kierunku położnictwo studiów dziennych Akademii Medycznej w Białymstoku [5].

Dalsze studia uzupełniające magisterskie zamierza podjąć jedna trzecia absolventek studiów licencjackich, podobnie jak respondenci studiów pomostowych w badaniach Lesińskiej-Sawickiej [6].

Autorzy pracy zdają sobie sprawę, że badanie oceny realizacji zajęć, jak również stopień zadowolenia z faktu studiowania, należałoby wielopoziomowo pogłębić za pomocą jednolitego standardowego narzędzia ewaluacji.

Wnioski

1. Głównym czynnikiem motywującym badanych do podjęcia studiów pielęgniarstwa uzupełniających wykształcenie do stopnia licencjatu było zapewnienie bezpiecznej przyszłości zawodowej oraz wewnętrzna potrzeba dowartościowania własnej osoby.
2. Badane pielęgniarki dobrze i bardzo dobrze oceniają realizację zajęć na studiach pomostowych i niemalże w taki sam sposób kształtuje się ich stopień zadowolenia z uczestnictwa w projekcie.
3. Tematyka kliniczna i pielęgniarstwo zdecydowanie dominują w rankingu przydatności zagadnień kształcenia w pracy zawodowej badanych respondentów.
4. Korzyścią płynącą z uczestnictwa w projekcie kształcenia według badanych pielęgniarek jest, poza wiedzą główną, przede wszystkim „szersze spojrzenie na pielęgniarstwo” oraz dowartościowanie własnej osoby.

Piśmiennictwo

1. Wrońska I. Integracja pielęgniarstwa europejskiego. *Pielęgniarka i Położna* 3/ 1997: 4–6.
2. Kostrzanowska Z., Zarzycka D. Struktura i zasoby pielęgniarstwa europejskiego. W: Wrońska I., Krajewska-Kułak E. (red.). *Wybrane zagadnienia z pielęgniarstwa europejskiego*. Czelej, Lublin 2007.
3. Szymańska I., Piekarska E., Krasomski G. Kształcenie położnych w systemie studiów licencjackich pomostowych — oczekiwania i dążenia położnych we współczesnym modelu kształcenia. W: Wrońska I. (red.). *Pielęgniarstwo XXI wieku*. Lublin 2006; 3: 103–106.
4. <http://www.pielegniarki.info.pl>; 2008-02-25.
5. Krajewska-Kułak E., Lewko J., Jankowiak B., Łukaszczyk C., Krajewska K., Szyszko-Perłowska A. Ocena systemu kształcenia licencjackiego na kierunku położnictwo w opinii studentów Wydziału Pielęgniarstwa i Ochrony Zdrowia Akademii Medycznej w Białymstoku. W: Wrońska I. (red.). *Pielęgniarstwo XXI wieku*. Lublin 2006; 3: 109–114.
6. Lesińska-Sawicka M., Kapała W. Studia pomostowe w ocenie ich absolwentów. *Nowoczesne Pielęgniarstwo i Położnictwo* 2007; 1 (1). Portal pielęgniarek i położnych — <http://www.pielegniarki.info.pl/>